

השליחות האישית שלי

שיעור לפרשת בראשית

מקור: לקוטי שיהות חלק א' | עריכה: הרב מענדי קרומבי

אחד מהנושאים המרכזיים בפרשה הוא חטא עץ הדעת, חטא שהיתה לו השפעה על כל המציאות כולה.

כשמעמיקים ולומדים את הפרטים המלאים של סיפור חטא עת הדעת, מוצאים דבר פלא שמאוד קשה להבין.

חז"ל מסרו לנו תיאור מדויק מה קרה בכל שעה מאותם שעות גורליות של היום השישי לבריאה שבו נברא האדם:

מקור וא'

ושתים עשרה שעות היה היום, בשעה ראשונה צבר את עפרו של אדם, שנייה גבלו, שלישיית רקמו, רביעית זרק בו נשמה, חמישית העמידו על רגליו ששית קרא שמות, שביעית נזדווגה לו חוה, שמינית נצטוו על פירות האילן, תשיעית עלו למטה שנים וירדו ארבעה, עשירית הכניסו לגן עדן, ועבר על צויו, אחד עשר נדון, שתים עשרה נתגרש, שנאמר ויגרש את האדם.

(פרקי דרבי אליעזר)

מדברי חז"ל מובן שהציווי שלא לאכול מעץ הדעת היה שלא לאכול רק ביום הראשון לבריאתו, ורק על שלושת השעות שמהשעה התשיעית שבה נצטווה ועד בניסת השבת.

וכך מובא בפירוש בטעם האיסור על אכילת 'ערלה' – הפירות הצומחים במהלך שלושת השנים הראשונות לנטיעת העץ:

מקור וב'

וערלתם ערלתו את פרו, לא תעשו כמו שעשת אם העולם שנאמר ותקח מפריו, ולא המתינה ג' שעות. כי בשעה תשיעית נצטווית, נשאר מהיום ג' שעות, וכנגדם נצטוינו כאן שלא לאכול מהפירות ג' שנים. וכנגד זה נאמר כאן ג' ערלות, שלא המתינה שלוש שעות, כי בעשירית סרח, ואלו הי' ממתין ג' שעות הי' נכנס שבת, והי' כל פרו קדש הלולים

(ש"ך על התורה פרשת קדושים)

ולמרות זאת לא התאפק אדם הראשון ועבר על הציווי.

הפרשה ואני – השליחות האישית שלי

נשאלת השאלה: הרי אדם הראשון היה יציר כפיו של הקב"ה, ושמע את הציווי מהקב"ה בעצמו (בשונה מחוה ששמעה אותו מאדם בעלה); איך הוא לא הצליח להתאפק במשך שלוש שעות שלא לאכול מעץ הדעת?!

היצר שלי הוא לא היצר שלך

ההסבר לזה נעוץ בהבנה למה נושאים מסוימים בחיים קשים לנו באופן מיוחד.

כל אחד מרגיש שיש נקודות מסוימות שקשות לו יותר מאשר דברים אחרים. המעניין הוא שלא תמיד מדובר על דברים שהם קשים אוביקטיבית. יש התמודדויות כאלה שמצד ההיגיון היו אמורים להיות מאוד קלות לנו, ולמרות זאת אנחנו מרגישים שדווקא שם יש לנו קושי גדול במיוחד, הרבה יותר מדברים אחרים שנחשבים מאוד קשים ומסובכים.

על זה מסביר הבעש"ט¹ את מאמר רז"ל: "איזהו גבור הכובש את יצרו" – את היצר שלו, כי לכל אחד יש יצר אחר. אצל אחד היצר מתגבר יותר בדברים מסוימים, ואצל אחרים בדברים אחרים.

באופן כללי מוסבר שהנשמות מתחלקות ל-3 סוגים שונים, המפורטים בפסוק: "אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה, מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם", ולכל סוג נשמה יש תחום התמודדות שונה וייחודי לו.

מקור 2

כידוע שיש ג' חלוקות כללית בנפש הבהמית הנקרא שור כשב ועז. דעז הוא עז שבבהמות בבחינת תקיפות וחזק ביותר שאינו נזוז ממקומו כלל משום דבר. ואינו בבחינת התפעלות כלל ואינו ניכר בו שום תנועת עזות ותוקף כי אם עומד קיים במקומו בלי שום הזזה בעצמו. וניכר רק כשנוגעים בו לפעול איזה דבר. אז ניכר חזקו ותקפו שאינו מתפעל משום דבר כלל כו'.

ושור הוא שור נגח שמראה שמראה תוקפו וחזקו לנגח ולבעוט כו' (ובזה נקל יותר לפעול הזזה לטוב מפני שיש בו תנועת ההתפעלות. שזהו מצד חלישות הישות שאינו בתוקף כל כך, ולכן הוא מתנענע כו').

וכשב טבעו רך ובקל לכפותו ולהפכו כו'.

(קונטרס התפילה פרק ח')

בשיעור היום ננסה להבין את הסיבה לכך שדברים מסוימים כל כך קשים לנו, ואת דרך ההתמודדות עם זה. לשם כך יש להבין קודם מהי השליחות שיש לכל נשמה בעולם.

זהיר טפי – באדם

שליחות הנשמה בעולם מתחלקת לשני חלקים: השליחות הכללית המשותפת לכל הנשמות – קיום התורה והמצוות, ובנוסף, שליחות פרטית השייכת רק לאותה הנשמה.

¹ לקוטי פירושים לתניא פרק ל'

מקור 3

כתיב יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב. הנה כל נשמה בירידתה למטה, יש לה מלאכות כלליות ופרטיות. וזהו יצא אדם לפעלו, דיציאת הנשמה מעמידתה בשמי רום באוצר הנשמות, וירידתה מדרגא לדרגא עד בואה להתלבש בגוף ונפש הטבעית והבהמית, הוא בשביל אדם לפעלו במלאכות הכלליות להגביר הצורה על החומר, להאיר את העולם באור תורה ונר מצוה. ולעבודתו שהיא מלאכה הפרטית, דכל נשמה יש לה עבודה פרטית במוחיך ובמדות כפי טבעה וענינה...

(היום יום א' אדר ראשון)

הרעיון שיש לכל נשמה גם את השליחות הייחודית שלה, מבוסס על הגמרא הבאה:

מקור 4

אמר ליה רב יוסף לרב יוסף בריה דרבה אבוך במאי זהיר טפי אמר ליה בציצית יומא חד הוה קא סליק בדרגא איפסיק ליה חוטא ולא נחית ואתא כמה דלא רמיה.

[יום אחד היה עולה בסולם, נפסק לו חוט, ולא עלה הלאה עד שלא הטיל חוט חדש].

(גמרא מסכת שבת ק"ח ע"ב)

מכאן רואים שיש לכל אחד ענין מיוחד שצריך לקיימו בזהירות והידור יותר. במצווה זו מאיר לו יותר האור האלוקי, והיא מאירה את שאר המצוות שלו (כפירוש הבעש"ט², מבוסס על דברי הזוהר עה"פ "והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע"). המצווה הזו היא השער שדרכו עולים כל התורה והמצוות שלו, ועל ידי שער זה נמשכים לו מלמעלה שפע של ברכה הצלחה ברוחניות ובגשמיות.

את הדברים מרחיב אדמו"ר הזקן בתניא, בהסבירו את קטע התפילה: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו". הוא מבאר ש'חלק' ו'גורל' מתייחסים להתגלות האלוקית ליהודי, כש'חלק' הכוונה לאחד מתוך חלקים שווים, ו'גורל' הכוונה להתגלות יוצאת מן הכלל. האור האלוקי שבאמצעותו מאיר הבורא לעולמות מתחלק ל-613 חלקים – כנגד תרי"ג מצוות, וכל חלק מתחלק גם הוא להמון פרטים, שהם כל פרטי ההלכות, וכשיהודי מקיים מצוות מאיר בו ה'חלק' האלוקי. 'גורל' הכוונה להתגלות אלוקית מיוחדת שמאירה לנשמה שלא ע"ד הרגיל, וההתגלות הזו היא לא ע"פ טעם ודעת, אלא למעלה מטו"ד.

מקור 5

בדרך פרט אין כל הנפשות או הרוחות והנשמות שוות בענין זה לפי עת וזמן גלגולם ובואם בעוה"ז וכמארז"ל אבוך במאי הוי זהיר טפי א"ל בציצית כו' וכן אין כל הדורות שוין כי כמו שאברי האדם כל אבר יש לו פעולה פרטית ומיוחדת העין לראות והאזן לשמוע כך בכל מצוה מאיר אור פרטי ומיוחד מאור א"ס ב"ה.

² שבת ק"ח, ב: אבוך במאי זהיר טפי. והנה קבלה לאבותינו מרבינו הגדול אשר קבלו מרבו ורבו מרבו דפירש זהיר לשון זוהר ואור,

והכוונה אבוך במה הוי זהיר טפי באיזה מצוה האיר לו האור האלקי יותר. (כתר שם טוב הוספות צ"ו)

הפרשה ואני – השליחות האישית שלי

ואף שכל נפש מישראל צריכה לבוא בגלגול לקיים כל תרי"ג מצות מ"מ לא נצרכה אלא להעדפה וזהירות וזריזות יתירה ביתר שאת ויתר עז כפולה ומכופלת למעלה מעלה מזהירות שאר המצוות. וזהו שאמר במאי הוי זהיר טפי טפי דייקא.

והנה יתרון האור הזה הפרטי לנשמות פרטיות אינו בבחינת טעם ודעת מושג אלא למעלה מבחינת הדעת שכך עלה במחשבה לפניו יתברך ודוגמתו למטה הוא בחינת הגורל ממש".

(תניא, אגרת הקודש סימן ז')

הסיבה

מה גורם שדווקא מצווה מסויימת תהיה נוגעת יותר לנשמה?

סיבה אחת יכולה להיות קשורה לגלגול נשמות: רבי חיים ויטאל מסביר שכל נשמה צריכה לקיים את כל התרי"ג מצוות, אבל נשמה שחזרה לעולם הזה בגלגול, צריכה להשלים רק את אותן המצוות שלא קיימה בגלגולים הקודמים. לפי זה הוא מסביר מדוע לכל תנא היתה את המצווה היחודית שעליה היה מקפיד במיוחד יותר מאשר על שאר המצוות (למרות שבאופן כללי אסור להעדיף מצווה אחת על פני מצווה אחרת), כי השתדל להשלים את אותה המצווה שהיתה חסרה לו בגלגולים הקודמים.

אבל בנוסף לסיבה הקשורה לגלגולים הקודמים ישנה סיבה נוספת הקשורה למקום תליית הנשמה בנשמתו של האדם הראשון: כל הנשמות כולן היו תלויות בגופו של האדם הראשון, כל נשמה באבר אחר, וכשם שהגוף של האדם הראשון היה כלול מ-613 אברים, כך גם נשמתו מורכבת מ-613 חלקים, כנגד 613 המצוות. לפי המיקום של הנשמה של האדם בנשמתו של האדם הראשון, כך המצווה הספציפית שאותה נשמה צריכה לבצע.

ממילא יוצא שיכול להיות לאדם כמה מצוות שבהם צריך להיות זהיר: אחת כדי להשלים מגלגול אחר, ואחת מה'גורל' השייך לנשמתו.

בזמן

כמו שיש לכל אדם את המצווה הפרטית שלו, כך יש לכל תקופה את הזהירות המיוחדת שלה.

ישנו סיפור ידוע³ על רבי נחום נכדו של אדמו"ר הזקן, שאדמו"ר הזקן רצה שהבגד שתפרו לו לקראת חתונתו יהיה עם טלאי, והוא סירב כי רצה בגד שלם. גם כאשר האדמו"ר הזקן הבטיח ללמוד איתו עדיין סירב, עד שהבטיח לו 'עימי במחיצתי', ורק אז הסכים. אבל אדמו"ר הזקן אמר שצריך לרצות באמת ולא רק בקבלת עול, ולכן לא ביצע.

הרבי התוועד פעם על סיפור זה⁴, ושאל למה היה כל כך חשוב לאדמו"ר הזקן שלנכדו רבי נחום לא יהיה בגד יפה וחדש, עד שהבטיח לו הבטחה כזו מיוחדת שיהיה עימו בגן עדן?!

³ לקוטי דבורים שיחת י"ט כסלו תרצ"ג אות ה'

⁴ תורת מנחם חל"ה עמוד 287

הפרשה ואני – השליחות האישית שלי

והרבי הסביר שבאותו הזמן התחילה להתגבר 'קליפת הלבושים', שיהודים התחילו להתהדר בלבושם, ולכן רצה האדמו"ר הזקן להכניע את הקליפה כבר בתחילתה, ודווקא על ידי מישהו כזה ששייך לתאוה הזו. ובגלל החשיבות הגדולה של הנושא, היה מוכן האדמו"ר הזקן להבטיח הבטחה כה מיוחדת.

מכאן הסיק הרבי שלכל תקופה יש את ההתמודדות המיוחדת שלה.

לפי העקרון הזה שלכל תקופה יש את העבודה והשליחות הייחודית שלה, אומר הרבי שבעת השליחות המיוחדת שלנו היא קבלת פני משיח צדקנו בפועל ממש, והשליחות הזו היא ה'שער' שדרכו 'עולים' כל עניני השליחות⁵.

למאי נפקא מינא?

ההבנה שלכל אחד יש שליחות לתקן מצווה או ענין מסוים, משפיעה גם על עבודת האדם.

אדמו"ר הרש"ב בקונטרס העבודה מאריך להסביר שכדי לברר את מדות האדם, לא מספיק להתבונן בהתבוננות כללית, אלא יש להתבונן בהתבוננות פרטית, שדווקא היא תשפיע על המדות של הנפש הבהמית. והסיבה לחשיבות של העבודה הזאת:

מקור 8

דהנה כל אחד ואחד יש לו מדה פרטית מהמדות הטבעיות שעליו לברר ולזכך אותה. כי נודע דנשמות דעכשיו אינם נשמות חדשות שלא היו לעולמים כלל, כי אם נשמות ישנות שכבר היו בעולם, ובאו עוד הפעם בעולם לברר מה שלא בררו בפעם הקודם. ולהיות דנפש הבהמית הרי בא בציור קומה שלימה, יש בו הכל גם אותן שנתבררו, רק שהן בו בכחינת חלישות מאחר שנתבררו כבר, והמדה לא נתבררה היא בו בתוקף.

דודאי בבואם בהציור קומה דנפש הבהמית מחדש אינם זכים כל כך כמו שהיו שנתבררו בפעם הקודם, ואם לא יהי' עובד בפעם הזה יתגברו ויתעבו ביותר, והיינו שמקלקל ח"ו גם מה שתיקן מכבר.

אבל בכדי לברר ולתקן אותה המדה שלא נתבררה עדיין שהיא אצלו בתוקף ושזה העיקר שמגיע לחלקו לברר, אי אפשר לבררה בעבודה קלה כי אם על ידי עבודה ויגיעה ביגיעת בשר ויגיעת נפש.

כמו יש מי שהוא בטבע מרה לבנה בתאוות ותענוגים והוללות וליצנות וכהאי גוונא, ויש שהוא בטבע המרה שחורה כמו בכעס ומדות אכזריות וכן בעצלות ועצבות וכו' (ובפרטות הן בהד' יסודות המבוארים בספר של בינונים).

(קונטרס העבודה פרק ז')

איך יודעים?

איך ניתן לדעת מהי המצווה הפרטית שהיא עיקר שליחות האדם בעולם הזה?

⁵ שיחת שבת פרשת חיי שרה ה'תשנ"ב

מקור 9

כל נשמה יש לה עבודה פרטית במוחין ומדות כפי טבעה וענינה. וכתוב מאויבי תחכמי, מההטיות הרעות שמרגיש במדותיו הטבעיות, מזה מתחכם ויודע איך לכלכל תקון מדותיו ושעבוד הכחות שלו בעבודת השי"ת.

(היום יום ח' ניסן)

כל כוונתו ומטרתו של היצר הרע הוא שהאדם יעשה היפך רצונו של הקב"ה⁶, ולשם כך הוא משתמש בטענות שונות ומשונות.

לכן, ככל שהענין נוגע, אם מצד האדם, אם מצד המקום ואם מצד הזמן, כך היצר הרע משקיע יותר מאמצים וכוחות שלא לאפשר את קיום רצון ה'.

זהו גם ההסבר למה שחז"ל אמרו: "כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו", כי ככל שהאדם יותר גדול, ככה המעשים שלו יותר נוגעים, ולכן היצר הרע מתאמץ יותר לעכב אותו ולמנוע אותו.

לכן אדם הראשון לא הצליח להתאפק שלוש שעות ואכל מעץ הדעת. דווקא בגלל המעלה הגדולה שלו שהי' יציר כפיו של הקב"ה, לכן היצר הרע שלו הי' יותר גדול מיצר הרע אחר. בפרט שהציווי הי' נוגע לכל העולם בכל הזמנים, לכן היצר הרע שהתלבש אז בנחש עמד בכל כוחותיו להכשיל אותו שיאכל מעץ הדעת.

תכל'ם

א. אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. אנחנו אף פעם לא יודעים מה הנסיונות שאיתם מתמודד אדם אחר. יכול להיות שדברים מסוימים שלנו הם קלים מאוד, לשני הם קשים מאוד, ונדרש ממנו מאמץ מאוד גדול כדי להתמודד איתם. כמבואר בפרק ל' בתניא באריכות.

ב. לדעת שבשיש לנו קושי בדבר מסוים, זה לא כדי להרפות את ידינו, אלא אדרבה, כדי שנבין שדווקא הנקודה הזו היא נוגעת לנו יותר מכל דבר אחר, ולכן יש לנו להתאמץ שם ביותר.

⁶ הרב הצדיק רבי אליעזר מדז'יקוב, בהיותו ילד עשה איזה מעשה ילדות כדרך הילדים. גער בו אביו, הצדיק רבי נפתלי מרופשיץ

והוכיחו. אמר לו הילד: ומה אעשה, והאי יש לי יצר הרע שפיתה אותי?

אמר לו אביו: אדרבה, למד מהיצר הרע. הוא – היצר הרע, נאמן לשליחותו, ועושה מלאכתו לפתות את האדם נאמנה.

השיב הילד: אבל ליצר הרע אין יצר הרע שיפריע לו לבצע את תפקידו, אבל לאדם, 'לפתח חטאת רובץ' הוא היצר הרע המסיתו...